İnsanı insan kılan vicdandır. Bu içsel güç,ahlak ve etik kavramlarının kaynağıdır. Kişiye iyiyi ve doğruyu yapma yükümlülüğü getirir. Bir başka ifadeyle ahlaki otoritedir. Adalet ölçümüz de diyebiliriz.Peki,her vicdan aynı tutum içinde işler mi? Kur'an'ın ifadesiyle söyleyeyim, doğası bozulmuş, kirlenmiş bireylerin hakikat karşısında tutumları şudur; "….hainlik, zulüm ve böbürlenme, yüzünden karşı çıktılar. Oysa vicdanları/öz benlikleri onun doğruluğuna kanaat getirmiştir. (Neml /724) Eskilerin " maşeri vicdan" dedikleri toplumsal vicdan ise haktan ve hakikatten yana en güçlü sestir. Çoğu zaman bilincimiz dışında bizi yönlendirir.Tüm bireyleri içine alır, eşitlik sağlar. İnsanlığın ortak kararı, ortak sesi olan maşeri vicdan, bir denge yasasıdır. Öyle ki hükümler nereden gelirse gelsin; devlet, hukuk, yasa, örf vs, insanlığın vicdanında karşılık bulmuyorsa, orda hak ve hakikat yoktur. Olamaz. Zira hak ve hakikat, vicdanın ölçütleriyle asla çatışmaz. Bilakis aynı zeminde buluşur. Vicdan, hakka doğru, haktan yana çalışır. Vicdan bir terazidir, onu kullanmayanları, o eninde sonunda yakar.
Toplum vicdanını ayakta tutacak kişiler, en başta entelektüellerdir. Ünlü oryantalist Edvard Said; " Ben entelektüellerin; zayıf olanların ve temsil edilmeyenlerin sıfatına ait olduğundan eminim" der. Ben de diyorum ki kalem tutan eller, her daim hakkı ve haklıyı tutup kaldırandır; kaldırmalıdır, ne pahasına olursa olsun….
Peki,entelektüel kimdir? Bir alanda uzman olmak, entelektüel olmak için yeterli midir? Elbette hayır." Entelektüeller kendini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olan kişidir."
Entelektüeller/aydınlar/düşünürler,toplum çözümleyicisidirler. Olan biteni gözlem altına alırlar; ekonomiden siyasete, eğitimden tarihe, sanattan mimariye, her alanda fikirler ortaya koyarak toplumun önünü açarlar. Gelişen dünya ile kendi toplumlarını karşılaştırarak, geçmiş ve gelecek bütünlüğü içinde çözümlemeler yaparlar.Aksayan, tıkanan,yanlış giden konularda, iktidara korkusuzca gerçekleri söylerler. Alkışlanmak, kucaklanmak, göze girmek,takdir edilmek,çok okunmak,çok kazanmak gibi kaygıları asla yoktur.
Hakikat savaşçısıdırlar.Öyle ki,ölüme mahkum edilen Sokrates'e,eşinin " Haksız yere öldürülüyorsun! tepkisi karşısında; " Ne yani bir de haklı yere mi öldürülecektim! " diyecek kadar. Entelektüel, belirli bir hakikat tutumu olan insandır. bilinci açık ve uyanıktır. Devamlılık içinde her an yenilenendir. Bir dünya görüşüne, bir ideolojiye, bir partiye, bir cemaate, indirgenmiş bir din yorumuna kendini kapatamaz ya da bunların temsilcisi olamaz." ideolojiler idrakimize giydirilmiş deli gömlekleridir." der Cemil Meriç…
Aydın insan onun, bunun yardakçılığını da yapmaz. Ona buna yaranmak için kalem oynatmaz. Hakkı, hakikati, hukuku, adaleti bir kenara itip, birilerinin havariliğine soyunmaz. Kolay değildir gerçek entelektüeli ele geçirmek.Geçmez; onun yeri bellidir. alman düşünür A.N Vahlteıch akıldan bahsederken " tilkilerle değil, tanrıyla paylaşılan akıl" der. Fırsatçılık yapmak, duruma, ortama, faydaya, çıkara göre hareket etmek ya da bunları gözeten insanlarla iş birliği yapmak değildir aydının vazifesi; o,hakikatten,hakikatin araştırmasından yanadır.
Savunduğu ilkeler " birlikte yaşama sanatının" ilkeleridir. Mutlu, özgür, eşit, hakça bir düzende yaşamak her insanın hakkıdır; diye haykırırken, bu evrensel ilkeleri tüm vicdanlara duyurmak ister entelektüel. Kalın Sağlıcakla!